

Kiinalaisen kaunokirjallisuuden suomennokset 1900-luvulla – kääntämisen ja vastaanoton kulttuurinen konteksti

■ Jarmo Saarti

Miten kiinasta sitten pitäisi kääntää? Paradoksaalinen totuus on, ettei voi kääntää lainkaan. Jokainen käännös on tulkinta, väännös paljon suuremmassa mittakaavassa kuin konsanaan länsimaiden kielistä käännettäessä. Eikä klassillisia tekstejä tulkittaessa aina voi sanoa edes miten olisi tulkittava. Sen vuoksi jokainen samasta kiinalaisesta kirjasta tehty käännös poikkeaa toisesta. Kääntäjä voi hyvällä omallatunnolla iloita siitä, että on voinut sanoa saman asian aivan toisin kuin kollegansa. Ja kumpikin on ehkä väärässä. (Pertti Nieminen 1959, 175.)

Kiinalainen teksti on suomalaiselle (lue: länsimaa-laiselle) outo, vieras ja sen merkitys jää aina saavuttamatta. Kääntäjä voi siten vapaasti hyödyntää alkutekstejä tekemällä niistä omat tulkintansa. Tämän voi lukea monella tavalla: aitona meille vieraan kulttuurin outoutena, kolonialistisena itämäisen kulttuurin hyödyntämisenä tai – radikaalisti tulkiten – postmodernina moniarvoisena kannanottona. Kaksi ensimmäistä lukutapaa lienevät kuitenkin lähempänä totuutta (Saarti 2013).

Birgit Linder (2003, 244) esittää kolme keskeistä lähtökohtaa kiinalaisen käännöstoiminnan alulle Euroopassa:

- lähetystyöntekijät, erityisesti jesuiitat, jotka hallitsivat myös kiinan kieltä
- kielitieteilijät, joita kiinnostivat eniten kieleen liittyvät asiat
- muut ajattelijat, jotka olivat eniten kiinnostuneita filosofiasta ja kulttuurista.

Näitä yhdistää se, että kaikkien käännöstoimintaa määritti vähintään yhtä paljon kohdekulttuurin intressit kuin lähdekulttuurin. Suomalaisessa kääntämisessä tämä jako pätee myös hyvin, erityisesti 1900-luvun alkupuoliskolla. Jälkimmäisellä puoliskolla mukaan tulee kirjallisen modernismin ja Suomen modernisoitumisen intressit: suomalaisen kirjallisuus-

den kehittäminen ja kansainvälisen politiikan ymmärtäminen.

Suomennettujen kiinalaisten teosten lukumäärät

Taulukossa 1 on esitetty 1900-luvun kiinalaiset käännökset julkaisujen lukumäärinä lajityypeittäin. Uudet painokset on jätetty pois näistä lukumääristä. 1900-luvulla on suomennettu kaikkiaan noin 1 000–2 000 teosta (Sevänen 2007, 16–17), joten kiinalaisen kirjallisuuden kääntäminen suomeksi on ollut suhteellisestikin hyvin pientä 1950-lukua lukuun ottamatta.

Taulukosta näkyy hyvin suomalaisen Kiinäkääntämisen ja -vastaanoton kaudet. Vuosisadan alku ja ensimmäinen maailmansota liittyivät Suomen itsenäistymiseen ja suomalaisen kulttuurin rakentamiseen. Suomi alkoi tutustua myös kaukomaihin ja ensimmäiset käännökset myös kiinalaisesta kaunokirjallisuudesta ilmesyivät tänä aikana.

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan välinen aika muodosti selvän kasvun kiinalaisen kirjallisuuden kääntämiseen. Suomi alkoi kiinnostua itsenäisenä valtiona maailmankulttuurista ja alkoi integroida itseään siihen. 1930-luku muodostaa tänä aikakautena selvän piikin kääntämisessä. Yhtenä keskeisenä syynä on tulenkantajalaisen sukupolven radikalisoituminen ja politisoituminen, mikä näkyi kiinnostuksena maailmanpolitiikkaan ja Kiinan asemaan kasvavana globaalina toimijana. Lähestyvä toinen maailmasota lisäsi tätä kiinnostusta.

Määrällisesti suurinta kääntäminen on ollut 1950-luvulla. Toisen maailmansodan jälkeinen Suomi alkoi modernisoitua ja kehittyä myös taloudellisesti, joka mahdollisti kirjallisuuden tuotannon. Tänä aikana vaikuttivat yhtä

Suomennettujen kiinalaisten teosten lukumäärät						
Aika	Kirjat	Artikkelit	Muut	Lyriikka	Proosa	Muu
1900-luku	0	2	0	1	1	0
1910-luku	2	0	0	0	2	0
1920-luku	4	1	0	4	0	1
1930-luku	2	13	0	7	5	3
1940-luku	2	2	0	1	3	0
1950-luku	21	69	1	24	45	21
1960-luku	9	41	1	23	20	9
1970-luku	10	36	1	35	11	1
1980-luku	9	24	1	18	15	1
1990-luku	17	7	2	16	9	1

Taulukko 1. Kiinalaisen kaunokirjallisuuden käännessmäärät 1900-luvulla (muut = kirjailijoiden omissa teoksissa ilmestyneet käännökset ja muu = näytelmät ja sarjakuvat). Uusintapainokset on jätetty pois.

aikaa kaksi merkittävintä tähänastista kääntäjää: Toivo Koskikallio ja Pertti Nieminen. Lisäksi poliittisen ilmapiirin vapautuminen kasvatti vasemmistolaista kulttuuri- ja käännostoimintaa Suomessa: *Kiina sanoin ja kuvin* -lehti alkoi myös ilmestyä. Näiden lisäksi Kiinan ja Neuvostoliiton suhteiden kiintein kausi aiheutti sen, että kiinalaista kirjallisuutta julkaistiin suomeksi myös Neuvostoliiton puolella. Tämä aika poikkeaa muusta ajasta myös siinä, että proosan kääntäminen oli suurinta. Muina aikoina lyriikka on ollut käytännössä pääasiallisena kääntämisen kohteena.

Seuraavina vuosikymmeninä, 1960- ja 1970-luvulla, kääntäminen jatkui runsaana. Taustatekijöinä oli vasemmistolaisen liikkeen kiinnostus kiinalaiseen kulttuuriin ja maolaisuuteen. Lisäksi Niemisen aktiivinen työ kiinalaisen lyriikan parissa alkoi näkyä. Lyriikasta tulikin kääntämisen valtalaji. 1980-luvulla vasemmistolainen liike alkoi hiipua ja lehdissä julkaistut käännökset vähentyivät. 1990-luvulla tapahtui lopullinen käänne kirjamuotoiseen julkaisemiseen.

Yhtenä syynä tähän on myös niin Niemisen kirjallisen työn pääpainon siirtyminen kääntämisestä kirjojen kirjoittamiseen kuin uusin kääntäjien tuleminen esiin. 1980-luvulta alkoi myös Kiinan uudistuminen. Tämä näkyi vuosikymmen lopulla kirjojen kääntämis-

sä – 1990-luvulla on julkaistu lähes yhtä monta kirjaa kiinalaisten teosten käännoksinä kuin 1950-luvulla.

Kiinalaisen kulttuurin välittäjät

Kiinalainen kulttuuri on tullut Suomeen 1900-luvulla länsimaisen kulttuurin kautta: joko välikielisinä käännoksinä tai länsimaisen reseptiokehityksen mukaisesti käännettynä ja vastaanotettuna. Kiinan kielestä kääntäneet Koskikallio ja Nieminen ovat molemmat siirtäneet käännostoimintaa kohti lähdekieltä, mutta molempien taustalla vaikuttaa selvästi eurooppalaisen modernin ajan kääntäjien toiminta ja tapa kääntää kiinalaista kirjallisuutta. Vasta aivan vuosikymmen vaihteessa Suomessa on ollut kiinankielestä kääntäviä ammattikäntäjiä. He edustavat uutta lähestymistapaa kääntämisessä, mutta tämän toiminnan arviointia voi tehdä vasta tulevaisuudessa.

Erityisesti klassista kiinalaista kirjallisuutta, varsinkin lyriikkaa, on suomeksi saatavilla hyvä ja elävä perusvalikoima. Tämä on paljolti Niemisen ansiota, jonka työn merkitystä on syytä vielä kerran korostaa. Hänen toimittamansa ja kääntämänsä kiinalaisen kirjallisuuden antologiat antavat suomalaiselle lukijalle kuvan kiinalaisesta kirjallisuudesta ja siinä tapahtuneesta kehityksestä. Mutta laajasti ottaen kiinalainen

kulttuuri on edelleen suomalaisille vierasta, ja teoksia on käännetty lukumääräisesti vähän.

Kun suomalaista käännösvalikoimaa vertaa kiinalaisen kirjallisuuden historiaan, voi vetää sen johtopäätöksen, että Niemisen ja vasemmistolaisien kääntäjien omat intressit ovat määrittäneet suomennettujen teosten valintaa. Lisäksi kääntämisessä on korostunut kiinalaisen klassisen filosofian kääntäminen. Pitkä kiinalaisen kirjallisuuden proosan perinne on sen sijaan jäänyt Suomessa vähemmälle huomiolle, mikä näkyy myös teosten arvosteluissa jopa kyvyttömyytenä lukea kiinalaista proosaa.

Tämä johtuu siitä, että näkemys kiinalaisesta proosasta pelkkien suomennosten perusteella on hyvin rajoittunut eikä anna tarpeeksi aineksia kiinalaisen kirjallisuuden intertekstuaaliseen ymmärtämiseen ja lukemiseen. Tätä tukee myös se, että kiinalaisesta kirjallisuudesta yleensä käännetään se, mitä ”pitää kääntää”. Sitä ei nähdä Suomessa jonkin kansan tai kielialueen kirjallisuuden kääntäminen laaja-alaisena projektina (vrt. esim. saksalaisen ja englantilaisen kielialueen kirjallisuuden kääntäminen suomeksi – ks. tarkemmin Lassila 2007; Nyman ja Kovala 2007; Nyman 2007; Leppihalme 2007).

Käännökset on tehty usein välikieliset ja lyhennetyistä versioista. Oman ongelmansa muodostavat teosten valintaperusteet: kriteerinä on käytetty mm. niiden eroottisuutta, poliittisuutta, Nobel- tai muita kirjallisuuspalkintoa tai spekulatioita niiden potentiaalisista voittajista sekä erilaisia ideologioita. Hyvänä esimerkkinä vuoden 2012 nobelista Mo Yan, josta suomalainen kustantaja totesi palkinnon varmistuttua:

”Kustannusjohtaja [Minna] Castrénin mukaan kaikki on valmiina: ”Täällä ollaan ilosta kippuralla! Parempaa mahdollisuutta ottaa listoilleen uusi kiinalainen kirjailija ei voi ollakaan kuin Nobelin palkinnon myöntäminen. Hän puhuu jopa ’tyypillisestä tapauksesta’ käännöskirjallisuuden kustantamisessa. Arvostus ja halu ovat olemassa, odotetaan vain sopivaa tilaisuutta.” (Majander 2012, C1.)

Kiinan kirjallinen kulttuuri välittyy Suomeen useammanvälisen välittäjän mallin mukaisesti. 1900-luvun alussa vaikuttivat vielä aikaisempien emämaiden – Ruotsin ja Venäjän – kautta saadut kosketukset kiinalaiseen kulttuuriin.

Molemmat liittyvät myös Euroopan kolonialistiseen perinteeseen ja erityisesti Venäjä modernin suurvalta-asetelman kehittymiseen, joka alkoi toisen maailmansodan jälkeen ja joka jatkuu yhä. Mielenkiintoinen yksityiskohta Venäjän ajassa on C. G. E. Mannerheimin tekemä tutkimus- ja vakoilumatka Kiinaan, joka lienee ainoa ”kolonialistinen” teko Suomen ja Kiinan välillä. 1900-luvun alkupuolella Saksa tuli Ruotsin ohella merkittäväksi välittäjäksi; myös Ranska ja Englanti olivat tuolloin jo mukana. Englannin, mukaan lukien Yhdysvallat, vaikutus voimistui 1900-luvun loppupuolella sekä välikielenä että erityisesti ideologisena mallina: Koskikallio ja Nieminen ovat molemmat angloamerikkalaisen kiinalaisen käännösperinteen Suomeen välittäjiä. Koskikallio ja Nieminen aloittivat myös siirtymisen suoraan kiinasta kääntämiseen, mikä näyttäisi voimistuvan vuosituhannen vaihtuessa.

1950-luku onkin merkittävä rajapyykki: Suomi alkoi aidosti itsenäistyä myös kulttuuripoliitikassaan, vaikka erityisesti Neuvostoliiton vaikutus oli voimakas. Tämä näkyi myös Suomen Kiina-suhteessa sekä suoraan että välillisesti. 1970-luvun vasemmistoradikalismi ja siihen liittynyt suomalainen maolaisuus olivat myös osa eurooppalaista liikehdintää: jo Ruotsissa maolaisuus oli laajempi ilmiö kuin Suomessa. Suomalaiset kääntäjät voidaan jakaa viiteen ryhmään:

- uranuurtajiin, joista keskeisimmät olivat Eino Tikkanen ja Toivo Koskikallio
- vakiinnuttajaan ja modernistisen tyylin luojaan Pertti Niemiseen, joka tuo kiinalaisen suuren kertomuksen suomalaiseen kirjallisuuteen, erityisesti suomalaiseen lyriikkaan
- uudempaan polveen, jonka edustajista keskeisimmät ovat Pertti Seppälä ja Jyrki Kallio
- ammattikäntäjiin
- harrastelijoihin.

Uranuurtajat aloittivat käännöstoiminnan 1900-luvun alussa ja tutustuttivat suomalaisen kirjallisen yleisön kiinalaiseen kirjallisuuteen.

Tässä on nähtävissä kaksi kulttuurista juonetta: ensinnäkin eurooppalainen 1800- ja 1900-luvun kiinnostus kiinalaiseen kirjallisuuteen. Tämä näkyy erityisen hyvin Eino Tikkasen tekemässä työssä. Hänen omassa käännösurasaan tapahtui myös muutos naiivista välikäännösten käytöstä kohti lingvistis-kulttuurista käännösetta, joka eurooppalaisessa kulttuurissa tapahtui edellä mainittuina parina vuosisatana. Toisena uranuurtajien juonteena on lähetystoiminnasta virinnyt kiinnostus kiinalaisen ajattelun ja filosofisen kirjallisuuden kääntämiseen. Eurooppalaisena perinteenä sen voi palauttaa varhaisimmasta jesuiittojen toiminnasta aina meidän päiviimme jatkuneeseen lähetystyöhön, ja siihen liittyvään erilaisten tekstien tuottamiseen ja kääntämiseen. Koskikallion käännöstyön juuret ovat hänen oman henkilöhistoriansa vuoksi tässä perinteessä. Hänellä on havaittavissa kuitenkin myös kriittistä eurooppalaista lingvististä ajattelua sekä siitä lähtenyt alkukieltä ja sen kulttuurista käsitemaailmaa kunnioittavaa käännösperinnettä, mikä vahvistui Euroopassa 1800-luvulta lähtien.

Nieminen on puolestaan kääntäjistä se, joka toi ja loi kiinalaisen klassisen kirjallisuuden suuren kertomuksen suomalaisen kirjallisuuteen ja suomalaiselle lukijakunnalle. Hänen työtään voi hyvin verrata esimerkiksi Lönnrotin tekemään kalevalaisen runouden kirjallistamiseen. Nieminen on tähänastisista kääntäjistämme laaja-alaisin. Hänen kääntämisperinteensä liittyy kiinteästi länsimaisten modernistien liikkeeseen, jossa itämainen ja kiinalainen runous toisaalta otettiin oman lyyrisen toiminnan lähteeksi (vrt. erityisesti Erza Pound) ja jossa toisaalta kiinalaista lyriikkaa alettiin lähestyä tekstinä, jolla on oma esteettinen arvonsa (vrt. erityisesti Arthur Waley).

Niemisen omassa työssä tämä lyyriikon lähtökohta on jäänyt koko ajan taka-alalle, ja sen sijalle on korostetusti tullut kiinalaisen kirjallisuuden esitleminen ja sen kriittinen ymmärtäminen sekä kielitieteellisesti että kulttuurisesti.

Uudemman polven kääntäjistä on vaikea vielä sanoa, mikä heidän roolinsa tulee olemaan, mutta näyttää siltä, että äärimallit – romanttinen



Kuvio 1. Suomalaisen keskeisten kääntäjien jatkumo 1900-luvulla.

lyyriskoperinne ja kriittinen tekstilähtöisyys – ovat jääneet suomalaiseen kiinalaisen kirjallisuuden kääntämiseen elämään kahtena selkeänä tapana lähestyä lähdekielen tekstejä ja kulttuuria. Tosin käytännössä nämä näyttävät sekoittuvan ja painottuvan aina tekijäkohtaisesti.

Ammattikäntäjien rooli on jäänyt näitä kolmea ryhmää vähäisemmäksi. Suomalaiseen kulttuuriin on tosin alkanut syntyä kiinalaisen kirjallisuuden ammattisuomentajakunta, vaikakaan se ei ole vielä laaja. Näiden lisäksi kiinalaista kirjallisuutta ovat erilaiset harrastajat käyttäneet omien intressiensä ajamiseen. Teosofinen lähestymistapa on tästä selkein esimerkki.

Kiinalaisen kirjallisuuden keskeiset suomentajat muodostavat kuvan 1. mukaisen toimijaverkoston, jossa edellinen toimija tuo sekä suomalaiseen tapaan kääntää että ottaa vastaan kiinalaista kirjallisuutta jotakin uutta. Samalla hän siirtää perintöä enemmän tai vähemmän suoraan seuraajilleen. Verkostossa näkyy hyvin myös koko ajan suomalaisen radikaalin (ja vasemmistolaisen) kulttuurin ja konservatiivisemmän lähestymistavan vuoropuhelu. Nieminen muodostaa tässäkin rajoja ylittävän toimijan.

Tämä verkosto on hyvä ja klassinen esimerkki kulttuurisesta diffuusiosta: ydinvälittäjät, kuviossa nimetyt henkilöt, tuovat kukin osaltaan uuden kulttuurisen elementin suomalaiseen kir-

jallisuuteen tulkinnallaan kiinalaisesta kirjallisuudesta. Aluksi tämä tapahtuu heidän omassa kulttuurisessa lähipiirissään siirtyen myös seuraavalle sukupolvelle/kääntäjälle ja laajenee siitä lopulta osaksi suomalaista kirjallisuutta ja kulttuurista keskustelua.

Kiinalaisen kirjallisuuden käännosten vaikutus

Kiinalaisesta kirjallisuudesta näyttäisi suomalaisen kulttuurin ja kirjallisuuden siirtyneen ainakin kolme kulttuurista lainaa, jotka ovat alkaneet elää omaa elämäänsä. Ensimmäinen näistä on daolaisuus. Laozin daolaisuuden perusopetus on myös eniten suomeksi käännetty yksittäinen kiinalainen teos. Se on muodostunut jo sinällään omaksi, versioiden ja niiden tulkintojen väliseksi merkityksiä ja tulkintoja luovaksi keskusteluksi. Sen lisäksi se on integroitunut laajaan globaaliin Laozin ja hänen teoksensa diskurssiin.

Daolaisuus vaikuttaa jo ideologiana suomalaisessa kulttuurissa ja kirjallisuudessa, kääntäjistä Nieminen ja Seppälä ovat enemmän tai vähemmän tunnustautuneet daolaisiksi. Daolaisuus suomalaisessa kulttuurissa olisikin hyvä jatkokutkimuksen aihe.

Toinen ideologia, maolaisuus, on myös jättänyt suomalaisen kulttuuriin jälkensä. Tosin kulttuurivallankumouksen ja Maon jälkeinen aika on vähentänyt tähän liittynyttä romanttista vallankumousmyyttiä.

Kirjallisuuden kannalta merkittävin rakenne on Niemisen käännoistyö ja hänen luomansa omalaatuinen kiinalaisen vanhan klassisen runon käänno- ja tulkintadiskurssi. Niemisen Kiina-kiinnostus on ollut erittäin kirjallista, ja siihen on liittynyt imagisiin olennaisena osana kuuluva puhtaan kuvan ja selkeän merkityksen ja runokielen etsiminen. Lisäksi hänen käännoistyössään näkyy suomalaisen lyriikan ja erityisesti sen muotokielen murros 1900-luvun jälkimmäisellä puoliskolla.

Voidaan kuitenkin väittää, että tämä diskurssi on synnyttänyt Suomeen angloamerikkalaisen modernistisen tavan lukea ja kirjoittaa kiinalaista runoa. Tämä voi olla myös yhtenä syynä siihen, ettei kiinalainen kertomakirjallisuus ole Suomes-

sa saanut yhtä laajaa suosiota. Suomessa kukaan ei ole systemaattisesti rakentanut tapaa vastaanottaa kiinalaista (klassista) kertomakirjallisuutta.

Niemisen tavalle selkeän vaihtoehdoisen lukutavan tuo vasemmistolainen lyriikan käännoistyö, erityisesti 1950–1970-luvuilla. Sitä on julkaistu lähinnä lehdissä ilmestyneinä käännoistyöinä, jotka kannattaisi julkaista antologiana vähintään sen vuoksi, että se antaa mahdollisuuden lukea toisella tavalla kiinalaista lyriikkaa.

1900-luvun Kiinan kirjallisuuden vastaanotossa ja käännoistyössä voidaan nähdä myös siirtymä romanttisesta kansallisesta identiteetistä modernin kautta postmoderniin identiteettiin. Vuosisadan alkupuolella Suomi oli vielä osa kolonialistista diskurssia ja kiinalaisuuden vastaanotto liittyi pitkälti tähän diskurssiin ja Suomen kansallisuuskäsitteen ja kansallisen identiteetin muodostumiseen.

Tämä vaihe murtui maailmansotien välillä ja Suomi valtiona alkoi vähitellen liittyä moderniin, globalisoituvaan maailmaan. Kirjallisuudessa tämä liittyi kirjallisen modernin rakentamiseen, missä erityisesti kiinalaisella lyriikalla oli merkittävä osuus suomalaisen ja suomenruotsalaisen modernismin kehityksessä.

Maailmansotien jälkeen globalisoituminen korostui erityisesti vasemmistolaisen kulttuuriliikkeen piirissä ja sen kiinalaisuuden vastaanotossa. Vuosituhannen loppua kohden Kiina-kuva on pirstaloitunut ja samalla alkanut monipuolistua, mikä on ominaista postmodernin monikulttuurisen ajan rakentuessa ja kansallistunteen muuttuessa uusiksi monimuotoisiksi ja eriytyviksi identiteeteiksi (vrt. Hall 2001, 300).

Kaunokirjallisen viestinnän mallin mukainen odotushorisontin kehittyminen näkyy tässä kehityksessä hyvin. Suomalaiseen kulttuuriin kiinalaisen kirjallisuuden ja sen vastaanoton kompetenssi on tullut varsin myöhään, eikä se vielääkään ole osa yleissivistystä. Tämä näkyy teosten arvostelijoiden teksteissä, jotka osoittavat vielä edellisen vuosituhannen lopulla tietämättömyyttä kiinalaisesta kirjallisuudesta ja sen konventioista, jopa niin, että teosten lukeminen hankaloituu.

Erityisen hyvin tämän huomaa, jos kiina-

laisen kirjallisuuden odotushorisonttia ja kulttuurista kompetenssia Suomessa vertaa englanninkielisen kirjallisuuden vastaanottoon, jota Suomessa on pitkään käännetty lukumääräisesti eniten. Tämän kohdalla jopa sen alalajien konventiot, ja tekstien ja lajityyppien väliset viittaukset kuuluvat suomalaisen lukijan perusvälineisiin. Tätä tulkintaa tukee sekin, että kiinalainen kulttuuri on Suomessa ollut usein valtakulttuuria rikkovan tai uutta valtakulttuuria rakentavan ryhmittymän keino rakentaa Suomen sisäistä toiseutta.

Parhaillaan on meneillään uusi kausi suhtautumisessa modernisoituvaan ja globaaliksi talous- ja valtiomahdiksi nousevaan Kiinaan ja sen kulttuuriin. Vielä se ei näy merkittävänä suomennosten määrän kasvuna, mutta suomalainen Kiina-osaaminen on toisella tasolla kuin edellisen vuosituhannen alkaessa. Toivottavasti se alkaa näkyä myös teosten käännösten arvostelijoiden osaamisessa ja suomalaisen kulttuurin Kiina-tietouden syvenemisenä.

Lähteet

- Hall, Stuart (2001). The question of cultural identity. Teoksessa: *Modernity and its futures*. Toim. Stuart Hall, David Held ja Tony McGrew. Cambridge: Polity Press, 273–325.
- Lassila, Pertti (2007). Saksankielinen kirjallisuus. Teoksessa: *Suomennoskirjallisuuden historia*, 2. Päätoim. H. K. Riikonen. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 91–103.
- Leppihalme, Ritva (2007). Britteinsaarten kertomakirjallisuus. Teoksessa: *Suomennoskirjallisuuden historia*, 2. Päätoim. H. K. Riikonen. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 152–166.
- Linder, Birgit (2003). China in German translation: Literary perceptions, canonical texts, and the history of German sinology. Teoksessa: *One into many: Translation and dissemination of classical chinese literature*. Toim. Leo Tak-hung Chan. Amsterdam: Rodopi, 243–283.
- Majander, Antti (2012). Otava nappasi Suomen-oikeudet. *Helsingin Sanomat* 12.10.2012, C1.
- Nieminen, Pertti (1959). Kääntäjä seinää vasten. *Parnasso* (4):170–175.
- Nyman, Jopi (2007). Muu englanninkielinen kirjallisuus. Teoksessa: *Suomennoskirjallisuuden historia*, 2. Päätoim. H. K. Riikonen. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 184–88.
- Nyman, Jopi ja Kovalainen, Urpo (2007). Yhdysvaltain kirjallisuus. Teoksessa: *Suomennoskirjallisuuden historia*, 2. Päätoim. H. K. Riikonen. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 167–184.
- Saarti, Jarmo (2013). *Kiinalaisen kaunokirjallisuuden suo-*

mennokset 1900-luvulla: kääntämisen ja vastaanoton kulttuurinen konteksti. (Jyväskylä studies in humanities, 214.) Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. (Väitöskirja.) (Digitaalinen versio: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5453-6>)

Svänen, Erkki (2007). Suomennoskirjallisuuden määrällisestä kehityksestä. Teoksessa: *Suomennoskirjallisuuden historia*, 2. Päätoim. H. K. Riikonen. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 12–22.

Kirjoittaja on Oulun yliopiston informaatiotutkimuksen dosentti ja Itä-Suomen yliopiston kirjastonjohtaja.

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN TAPAHTUMIA

- 1.10.** Itku-seminaari
10.10. Aleksis Kiven *Kullervo*
15.10. SKS:n keskiviikko: Kielenhuollon juurilla
30.10.–1.11. Textual Trails. Transmissions of Oral and Written Texts
6.11. Pohjoismainen arkistojen päivä: Arkistojen hiljaisuudet – kielivähemmistöt arkistoissa
12.11. SKS:n keskiviikko: Koirien Suomi
27.–28.11. Finnish Oral History Network -symposium Travelling Memories: Lives in Transition

SKS kirjamesseilla

- 3.–5.10.** Turun kansainväliset kirjamesset
8.–12.10. Frankfurtin kirjamesset: FINNLAND. COOL.
23.–26.10. Helsingin Kirjamesset

Ohjelmat: www.finlit.fi

Lämpimästi tervetuloa!

Tilaisuudet ovat SKS:n juhlasalissa, Hallituskatu 1, Helsinki, jos ei toisin mainita. Tilaisuuksiin on vapaa pääsy.

Vähäisiä lisiä – kirjoituksia kulttuurista, tutkimuksesta ja kulttuuriperinnöstä: <http://www.finlit.fi/blogi/>